

Om ett fossilt Vargskelett funnet vid Köpinge i Skåne.

Af FR. WAHLGREN.

[Meddeladt den 8 Juni 1870.]

De lika rikliga som omsorgsfullt begagnade tillfällena att ur de s. k. bengrottorna vinna kännedom om den Däggdjursfauna, hvilken under längesedan förgångna tider intagit en stor del af den Europeiska kontinenten, stå oss här i Norden icke till buds, utan äro vi i berörda afseende hänvisade till de fynd, som tillfälligtvis kunnat göras dels i våra torfmossar, dels i de glaciala eller postglaciala jordlagren. Hittills hafva de från dessa båda senare bildningarna hämtade kvarlevorna efter Skandinaviens däggdjur varit jemförelsevis få, och mest tillhörande djur, som lefvat i hafvet. Jag har derföre trott, att hvarje sådant fynd kan förtjena uppmärksamhet och böra antecknas, äfven om man för tillfället kan sväfvä i en viss villrådighet rörande den geologiska period, till hvilken det rätteligen bör hänföras. Det är också af denna anledning jag, härmed får anmäla fyndet af nedanbeskrifna skelett af *en ung varg*.

Genom förmedling af Hrr Rektor N. BRUZELIUS och Konditor F. DAHLMAN i Ystad, hvilka båda vid flera tillfällen haft Lunds zoologiska museum i välvillig åtanka, erhöill detta i början af sistl. år det ur en mergelgraf vid Köpinge ($\frac{3}{4}$ mil östligt från Ystad) upptagna skelett, som utgör föremål för dessa rader. Rörande fyndorten har Hr DAHLMAN, som är väl bevandrad i dylika ämnen och sjelf rest ut till stället för att hemta skelettet, i bref meddelat följande: »Att skelettet är mycket gammalt, slutar jag deraf, att det är funnet på 9 fots djup uti en mergel-

backe, samt att det ej blifvit tillfälligt nedgräfdt, emedan det låg väl omslutet af den vid Köpinge vanliga kalkmergeln; och var öfver skelettets läger de vanliga ränderna af hvit sand, lera, kalkmergel, rödsand och slutligen sandblandad mylla . . . »

Skelettet är visserligen temligen ofullständigt och har vid uppgräfningen blifvit åtskilligt skadadt, men af det som är tillvarataget kan man med största sannolikhet sluta, att djuret i sin helhet funnit sin graf på stället, samt att det icke varit utsatt för något yttre våld, som å benen lemnat spår efter sig, såsom krossningar l. d. — Af hufvudet finnes i behåll: bakhufvudet med en del af basis cranii, ofvan- och mellankäksbenen, ehuru söndriga och åtskiljda, en nästan hel och en afbruten underkäkshalfva; samt af öfriga skelettet: atlas jemte några rygg- och ländkotor (de flesta sönderbrutna), 11 refben, ena bäckensidan, skulderbladen, extremiteternas alla större ben, samt åtskilliga af fötternas. — Färgen å samtliga benen är ljusst brunaktigt gråhvit och liknar den något grusblandade mergels, hvare de legat, och som ännu der och hvar vidhäftar dem, fastän i alltför ringa mängd, för att ge rätt begrepp om jordlagrets egentliga beskaffenhet. Deras yta är skroflig, för känseln något grusig och på åtskilliga ställen djupt anfrätt och murken, i synnerhet å de mera spongiösa partierna, samt visar för öfrigt den porösa yt-textur, som är vanlig hos ben af unga djur. På några fläckar hafva de en krithvit yta, som vid beröring faller i pulver; för öfrigt äro de mycket spröda, i brottet gulhvita, samt påfallande lätta.

Svårigheten att skilja mellan skelett af varg och hund af samma storlek blifver naturligtvis större i samma mån djuret varit ungt. Det här ifrågavarande skulle sålunda möjligen kunna antagas hafva tillhört en ung hund af mycket storvext ras; men detta tyckes mig motsägas dels af sjelfva fyndortens beskaffenhet, dels deraf att så stora hundar väl icke i en aflägsen forntid här förekommit, då de, så vidt jag vet, äldsta kvarlevorna af vårt lands hundar tillhört en vida mindre ras. Sannolikt hafva deremot vargar fordom både förekommit och ynglat i södra Skåne,

då detta ännu utgjorde en vildmark, ehuru de längesedan försvunnit från dess nu tätbefolkade nejder¹⁾. — Och att detta skelett tillhört ett djur, som varit ännu mera af vargens storlek, synes påtagligen såväl af benens som ännu mera af de framträdande tändernas dimensioner.

Ehuru, såsom ofvan blifvit nämnt, endast skiljda stycken af craniet äro tillvaratagna, och dess egentliga midtelparti saknas, var det dock lätt att genom sammanställning af hvad deraf är i behåll och med tillhjälp af ena underkäkshalfvan ganska noga bestämma dess dimensioner, och vill jag därför till bedömmande af detta djurs storlek i jämförelse med fullvuxna individer af samma art anföra några mått, tagna i millimeter.

	Varg- ungen.	Gammal varg ♂.	Fullvuxen varg ²⁾ .
Cranii längd från nackspetsen till mellankäkbenens framkant.....	213	290	258
D:o från undre randen af foram. magn. till d:o	197	242	228
Cranii bredd öfver okbågarna.....	108	153	151
Afst. från gominskärningen till mellankäkbenens framkant.....	107	135	116
D:o från foramen infraorbitale till d:o ³⁾	67	87	77
Cranii vertikalthöjd (crista sagittalis oräknad)...	63	67	65
Underkäkens längd	159	203	192
» höjd vid roftanden	31	35	31

Att detta skelett tillhört ett ungt djur synes såväl deraf att epiphyserna äro aflossnade från samtliga benen, som deraf att tandömsningen just varit i pågående. Vål sitter ännu hela mjölkttandsbettet kvar (utom framtänderna, som gått förlorade) och utgöres i öfverkäken af: en knöltand, roftanden, en mellantand och hörntanden; samt i underkäken af: roftanden, två mellantänder och hörntanden; men dessa äro högt lyftade ur

¹⁾ Ännu lever i Hörby socken en gammal »bondjägare» som der i trakten, på olika tider, skjutit trenne vargar.

²⁾ Detta cranium tillhör det vargskelett, som i det följande blifvit begagnadt vid jämförelsen af öfriga skelettdelar.

³⁾ Hos en vargunge af 2 fot 3 tums längd (beskrifven i NILS. Faun. I, sid. 220) voro förenämnda måttförhållandena resp. 142, 127, 78, 72, 42 mm.

sina alveoler, och af de permanenta tänderna har i öfverkäken den främsta mellantanden alldeles framkommit, medan den stora knöltanden tittar fram i jernhöjd med alveolarranden och framtändernas spetsar skjuta ett stycke öfver den. I underkäken är blott första mellantanden fullständigt framom, under det endast spetsarna af roftanden, hörn- och framtänderna visa sig i alveoläröppningarna. De främsta mellantänderna, hvilka bära fullt utbildade kronor, öfverensstämma alldeles, så till storlek som form, med dem hos en fullvuxen varg; äfven knöltänderna, ehuru blott tunna skal, visa i kronornas former, knölarnas storlek och anläggning fullständig likhet med det gamla djurets.

Då man väl kan antaga att tandskiftet försiggår i samma ordning och vid samma ålder hos vargen som hos hushunden (se LEYH, Anatomie d. Hausthiere 1850 s. 78) så skulle denna vargunge slutat sitt lif i en ålder mellan 4 och 5 månader.

En noggrannare jemförelse emellan benbyggnaden hos en unge af nyssnämnda ålder och det fullvuxna djuret skulle, som jag tror, icke varit utan sitt intresse, i fall det tillgängliga materialet så medgifvit; nu får jag dock inskränka mig till framhållandet af de skiljaktigheter, detta fynd anger. A nackpartiet, som är temligen väl bibehållet, visar sig olikheten förnämligast i utbildningen af nackkammen, hvars knöl blott obetydligt höjer sig öfver nackbenets plan, då den hos äldre djur bildar ett trekantigt tillspetsadt utsprång, som hos en gammal varg till nära 30 mm. skjuter såsom ett hvalf ut öfver nackens vertikal-del. Crista sagittalis finnes blott antydd derigenom, att interparietalutskottet kölformigt höjer sig något öfver hjessbenen och medelst baktill åt sidorna utgående skarpa lister bildar anlaget till den blifvande nackkammen. — Underkåkens uppstigande del är svagt utvecklad, både i förhållande till samma parti hos det fullvuxna djuret och till horizontala delen; också äro processus coronoideus och pr. angularis jemförelsevis små. Hos det fullvuxna djuret, liksom hos hushunden, finnes på underkäken, utom det egentliga foramen maxillare anterius, som sitter midtför mellanrummet emellan 1 och 2 præmolartänderna, ett mindre foramen midtför

2—3 præmolartänderna och ett dylikt midtför andra framtanden; men hos ungen finnes dessutom ett sådant vid hörntandens rot. Beträffande öfriga delar af skelettet kan anmärkas, att å atlas äro bågstyckenas suturer ännu tydliga och dess vingar temligen små, med afrundad ytterbrädd. Skulderbladets margo anterior är starkt bågböjd; acromion föga framskjutande. Öfverarmbenet, försedt med det hos hundar vanliga hålet genom fossa anconæa, och med en omkrets på midten, som förhåller sig till dess längd = 1:3,34, liknar till formen det fullvuxna djurets, men har knölar och muskelfästen mindre utvecklade; det samma gäller om samtliga extremiteternas ben.

För lättare bedömande af denna vargunges storlek vill jag anföra några mått på de större benen i extremiteterna jemförda med dem hos en fullvuxen varg och en medelstor rapphönshund.

	Varg- ungen.	Fullvuxen varg.	Rapphöns- hund.
Skulderbladets längd millim.	110	166	138
» bredd midtöfver	65	85	67
Längden af humerus	177	208	165
» » radius	165	203	170
» » femur	198	225	190
» tibia	190	226	187

Proportionerna de särskilda benen emellan äro sålunda något olika; men af dessa mått synes dock, att denna vargunge varit ungefär af en rapphönshunds höjd.

Slutligen framställer sig den frågan: från hvilken geologisk period förskrifver sig detta fynd? — Af Hr DAHLMANS uppgift att de ofvan och omkring skelettet befintliga jordlagren voro i sitt ursprungliga och orubbade läge, synes tydligt att djuret icke blifvit nedgräfdt, utan måste antagas hafva blifvit jordadt samtidigt med uppkomsten af sjelfva jordlagret. Köpinge är ett för palæontologer välbekant ställe, på grund af dess rikedom på petrifikater från kritformationen. Det var dock i helt yngre aflagringar, som detta skelett fanns, nemligen »på andra sidan Köpingsberg» i en »mergelhaltig lera», hvilkens beskaffenhet är

mig för öfrigt obekant: men som förmodligen hör till de s. k. »sväm-
lerorna», hvilka förskrifva sig från en jmförelsevis ung period.
Sjelfva frågan får jag dock af flera skäl lemna öppen, tills en
gång äfven dessa trakter hunnit blifva till sina geologiska en-
skiltheter närmare undersökta och bestämda.

Skänker till Vetenskaps-Akademiens Bibliothek.

(Forts. från sid. 536.)

Från Meteorological Society i London.

Proceedings, N:o 39, 41—44.

Från Société Entomologique i Paris.

Annales T. 9.

Från Société Géologique i Paris.

Bulletin, T. 26: 3, 5—6.

Från Accademia Gioena di Scienze Naturali i Catania.

Atti, Serie 3:a T. 1—3.

Från Société Imp. der Naturalistes i Moskwa.

Bulletin, 1869: 1—3.

Från Institut National Génèvois i Génève.

Bulletin, T. 1—6, 8, 11—16: 1.

Mémoires, T. 3.

THURMANN, J. Essai d'orographie Jurassique. Gen. 1857. 4:o.

RITTER, E. La gamme des musiciens et la gamme des géomètres.

Ib. 1862. 4.

MAYOR, Mémoire sur la Necrose. Ib. 1854. 4:o.

VOGT, C. Mémoire sur les Microcephales. Ib. 1867. 4:o.

— — Mémoires sur les animaux inférieurs de la Méditerranée.

Ib. 1854. 4:o.

CLAPARÈDE, E. & LACHMANN, J. Etudes sur les Infusoires et les

Rhizopodes. Ib. 1860. 4:o.

Från Société des Sciences Naturelles i Neuchatel.

Mémoires, T. 1—4.

Bulletin, T. 4—8: 1—2.

(Forts. å sid. 568.)
